

Панчук Н.П. **Ціннісна сфера особистісно-професійного розвитку майбутнього фахівця у виші** / Н.П.Панчук // Особистісно-професійний розвиток майбутнього фахівця в освітньому просторі вишу: проблеми та перспективи. Збірник матеріалів регіонального науково-практичного семінару (25 вересня 2015р., м.Кам'янець-Подільський) - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015. – С.13-15.

УДК 159.923:378.147-057.87

Н.П.Панчук, кандидат психологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський

ЦІННІСНА СФЕРА ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ВИШІ

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції гуманізації вищої освіти свідчать про посилення уваги до ціннісного становлення майбутніх фахівців у набутті професіоналізму. Професійне становлення майбутнього фахівця відбувається в умовах постійного вибору особистості значущих професійних цінностей, співвіднесення їх з ідеальним образом професіонала у своїй галузі. Ціннісний компонент виконує функцію провідного в ключових компетенціях професіонала, забезпечуючи не тільки успіх в професійній діяльності, конкурентоспроможність, але й його життєздатність в нових соціально-економічних умовах. Період юнацтва, на який припадає студентський вік, здебільшого вважається найбільш прийнятним періодом для входження людини у світ цінностей та ціннісного самовизначення. Відбувається цей процес саме завдяки освітньому середовищу. На підтвердження такої думки свідчать дослідження Л.І. Анциферової, В.С. Бакірова, І.Д. Беха, О.Ф. Бондаренко, О.М. Борисової, Т.А. Вілюжаніної, Л.В. Долинської, Е. Еріксона, Є.О. Клімова, І.С. Кона, Н.В. Кузьміної, С.В. Кульневич, С.Д. Максименка, Г.К. Радчук, І.О. Сапогової, В.І. Слободчикова, Е.М. Фанталової, Н.В. Чепелевої, М.В. Шевчук, В.О. Ядова та інших.

Мета дослідження – дати теоретичний аналіз ціннісного становлення майбутніх фахівців, зокрема, «професійного самовизначення» особистості студентів вищого навчального закладу, розкрити особливості ціннісних

орієнтацій в юнацькому віці як системоутворюючого фактору, висвітлити вплив ціннісної сфери на професійне самовизначення майбутніх фахівців в процесі навчання у вузі.

Результати дослідження. Достатньо поширеними є дослідження ціннісної сфери студентів педагогічних спеціальностей. Так, І.О. Сапогова зазначає, що формування ціннісної сфери у процесі навчання визначається, з одного боку, особистісними особливостями, розвитком та усвідомленням своїх інтересів та цінностей, а з іншого, - соціальними чинниками – цінностями іншого суб`єкту, стилем спілкування з ним. Водночас в основі загального механізму формування цінностей лежать, перш за все, діалогічний стиль спілкування і розвиток рефлексивних особливостей студентів [3, с.148]. Ми наголошуємо на особливостях процесу формування цінностей майбутніх вчителів, оскільки педагогу властива тісна пов`язаність із характером діяльності та її мотиваційними, операційно-виконавчими та суб`єктивними характеристиками; опосередкованість спілкування індивіда з індивідом (у різних сферах, із реалізацією різних ролей, статусних відношень, функцій і т.п.). Цей процес «відображає смисложиттєву активність особистості та пов`язаний з оцінюванням, яке супроводжує практично всі акти психічної активності суб`єкта, що ведуть до формування суб`єктивного образу об`єктивного світу» [1, с.33].

Основним надбанням юнацького віку є професійне самовизначення. Усвідомлення особистістю свого місця у майбутньому, на думку О.В. Серого, сприяє формуванню специфічних особливостей групи молоді, яка навчається, таких як: свідомо потреба не тільки в отриманні знань, але й у виробленні власних поглядів та переконань; формування наукового світогляду, поява теоретичних інтересів; прагнення до самостійності, потреба в самопізнанні та самоствердженні; внутрішнє спонукання до самореалізації, визначення життєвих перспектив; усвідомлення особистістю своїх можливостей при досягненні певної мети; прагнення жити на максимальній напрузі своїх можливостей тощо [4, с. 357].

Відтак, важливою умовою задля досягнення життєвого та професійного самовизначення юнацтва стає утвердження ціннісних орієнтацій. Об'єктивна невизначеність стану молодшої людини знову ж таки об'єктивно спричинює маргінальний стан такої особистості, зумовлюючи амбівалентну поведінку, посиленість рольових конфліктів, суперечливість ціннісних орієнтацій, психологічний дискомфорт тощо. На такі особливості юнацького віку звертає увагу І.С. Кон, підкреслюючи, що юнак «належить не тільки до дитячого, але й до дорослого світу, і ця невизначеність пояснює особливості та протиріччя, притаманні цьому віковому періоду» [2, с.31].

Висновки. Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна дійти висновків про те, що актуальність дослідження ціннісної сфери студентства обумовлена: по-перше, об'єктивним хронологічним віком періоду юнацтва, коли відбувається процес активного формування ціннісних орієнтацій індивіда; по-друге, можливістю отримання необхідної стійкості ціннісних орієнтацій, яка з'являється саме під час опанування ними професійними знаннями та компетенціями; по-третє, перспективою перетворення у майбутньому групи молоді як найбільш свідомої активної частини населення на основі в суспільному плані діяльності, а, відтак, і подальшим поширенням та трансформацією цінностей молодіжної групи на цінності суспільства у цілому.

Список використаних джерел:

1. Долинська Л.В. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: навчальний посібник для студентів ВНЗ / Л.В. Долинська, Н.П. Максимчук – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2008. – 124 с.
2. Кон И.С. В поисках себя: личность и ее самосознание / И.С. Кон. М. : Политиздат, 1987. - 335 с.
3. Сапогова Е.Е. Особенности формирования ценностных ориентаций у старшеклассников / Е.Е. Сапогова // Педагогика развития и перемены в Российском образовании: материалы 2-й научно-практической конференции. – Красноярск, 1995. – С. 147-148.

4. Серый А.В. Ценностные ориентации как фактор формирования и развития системы личностных смыслов индивида / А.В. Серый. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 1999. - С. 354-360.

Відомості про автора

Панчук Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка).

+30974554345, nataliapanchuk697@gmail.ru